

Dinsdag 24 november 1914 – ochtendeditie

Belgische vluchtelingen.

Gisteren is de stoomboot Union I te Hansweert aangekomen met ongeveer 40 vluchtelingen uit Brussel aan boord.

De treinen naar en van Antwerpen-Hollandse grens zullen heden en morgen niet lopen.

Belgische spaarbankboekjes.

Blijkens mededeling van de directeur der Rijkspostspaarbank, zijn onder de bestaande omstandigheden de terugbetalingen op de Belgische spaarbankboekjes hier te lande beperkt tot 50 frank in 14 dagen per huisgezin (vader, moeder, minderjarige kinderen).

Parijs, 23 november. Officiële kennisgeving van vanmiddag drie uur:

Gisteren heeft de vijand een hevig kanonvuur op Ieper, Soissons en Reims gericht.

Te Ieper zijn de klokkentoren van de kathedraal en de marktgebouwen vernield. Tal van huizen zijn in brand geraakt.

Oostburg, 23 november. Vanmiddag werden de bewoners van Zeeuws-Vlaanderen opgeschrikt door hevig kanongebulder, dat alles op zijn grondvesten deed trillen. Te Cadzand kon men door de nevel de vuurstralen der kanonschoten zien van oorlogsschepen, welke bezig waren Zeebrugge en de kust te beschieten. Voor zover ik door het nevelachtige weer kon zien, stond bezuiden de haven een groot gebouw in brand. Het kustgeschut, dat nog een poos het geschut der schepen beantwoordde, verstomde snel. Of het scheepsgeschut veel schade heeft aangericht, was wegens het invallen der duisternis niet te zien.

Berlijn, 23 november. Ambtelijke mededeling van hedenmorgen uit het grote hoofdkwartier:

De gevechten bij Nieuwpoort en bij Ieper duren voort.

Een klein Engels smaldeel, dat tweemaal de kust naderde, is door ons geschut verdreven. Het vuur van de Engelse marinekanonnen bleef zonder resultaat.

Men meldt ons uit Breda:

Uit Antwerpen. Een gisteren te Breda aangekomen Antwerps staatsambtenaar bevestigt, dat de Duitsers enige dagen geleden de stadskas, waarin ongeveer 9 miljoen frank aanwezig was, hebben opgeëist.

Het plan bestond, de naamdag van koning Albert, die, zoals sommige bladen meldden, in een zitting van de intercommunale is herdacht, te Antwerpen ook kerkelijk te vieren. Zodra evenwel de Duitse overheid hiervan lucht kreeg, werd de geestelijkheid aangezegd, dat zulk een kerkelijke herdenking streng verboden was. Mocht dit verbod worden overtreden, dan zou aan de gemeente een boete van 5 miljoen frank worden opgelegd. Verder werd de deken, benevens zijn secretaris, als gijzelaars in verzekerde bewaring gesteld en eerst na verloop van twee dagen vrijgelaten.

Uit Brussel wordt bericht dat, toen in de hoofdkerk op de naamdag van koning Albert een Te Deum werd gezongen, de Duitse overheid onmiddellijk last gaf, het gezang te staken, hetgeen dan ook geschiedde.

Een tocht door Vlaanderen.

Van een oorlogscorrespondent:

Toen ik 's morgens te Brugge in mijn hotelkamer ontwaakte, was het ochtendlicht dreigend grauw. Het was de winter, die kwam veel te vroeg door het geplaagde land; de winter, die zich aankondigde eerst met enkele dwarrelende vlokken, dan, met een dichte, gestage sneeuwval, die binnen korte tijd de daken dekte met een dikke vacht, doch in de drukste straten smolt tot een kille, brei-achtige massa.

De winter was gekomen in het land, waar bijna geen voedsel meer is, waar gebrek is aan brandstof, veel huizen verwoest zijn en honderdduizenden mensen dag en nacht in het open veld tegenover elkaar staan in een wanhopige, hardnekkige strijd.

Merkwaardig is het verschil in stemming onder de Duitse militairen, al naarmate hun ervaringen tot nu toe in de oorlog waren. Ik sprak een Feldwebel-Leutnant, die gedurende de oorlog was toegevoegd geweest aan een Etappenkommandant. Hij zou nu vervangen worden door een ander, die weken aan het front geweest was en zelf zou hij worden ingedeeld bij een nieuw regiment, waarvan de manschappen reeds in het vuur waren geweest, dat wil zeggen, bij een regiment, gevormd uit de geringe overschotten van andere regimenten.

Deze Feldwebel-Leutnant had persoonlijk nog maar zeer weinig ondervonden van de ontzettende ellende van de oorlog. Hij had gehoord van geestdriftige strijd, van stormaanvallen onder hoerageroep, van overwinningsverwachting; hij had gelezen in de Duitse bladen, vooral in de soldatenkrant "Parole", van de moed der zijnen en de moedeloosheid der tegenstanders. Maar hij had nog niet deelgenomen aan de hardnekkige, bloedige gevechten.

Hij sprak met een vertrouwen, dat niet vrij was van blague, over hetgeen hem nu te wachten stond. Voor hem was het volkomen zeker, dat de Duitse wapens de overwinning zouden bevechten.

Duitsland had nu reeds twaalf miljoen man in het veld, en nog twaalf miljoen zouden tegen de vijand in het vuur worden gebracht, als het nodig was. Maar het zou niet nodig zijn, meende hij.

Een landstormman, die van het front kwam bij Ieper, een man van in de veertig jaar, aan de linkerarm gewond door een geweerkogel, was minder optimistisch. Hij had nu enige dagen rust, maar hoopte, dat men hem de volgende dag naar een van de plaatsen ver van het gevechtveld zou zenden.

Ook hij vertelde van de oorlog, maar het klonk zo heel anders. Wij spraken Duits en hij vroeg niet eens naar mijn nationaliteit. Of ik een Belg, een Fransman, een Nederlander, een Noor of een Rus was, het liet hem onverschillig. Hij sprak met mij als mens tot mens. Het was hem een behoefte zijn gemoed eens te luchten. Hij vertelde dagenlang in de vuurlinie te zijn geweest en onafgebroken overdag en meestal ook 's nachts te hebben gevochten. Zijn woorden en gebaren spraken van ontberingen en van de verschrikkingen en de ellende van de oorlog. Groter contrasten dan deze overspannen gewonde en de welgemoede Feldwebel-Leutnant kan men zich moeilijk indenken.

Vrijwel elke dag is er op de Grote Markt te Brugge militair concert, en ook hier negeren de burgers deze concerten absoluut. De enige toehoorders zijn militairen, merendeels marine-infanteristen en matrozen. Zelfs de matrozen schijnen thans in het veldgrijs te worden gestoken. Ik zag reeds matrozen in die kleur, zelfs de mutsen waren grijs.

's Avonds te zeven uur wordt er op de Grote Markt een koraal uitgevoerd door een militair muziekkorps.

Toen ik dit bijwoonde, maakte het op de besneeuwde Markt een droefgeestige indruk.

Weinig mensen bevonden zich op het grote, mooie plein met zijn heerlijke gebouwen, toen de eerste tonen weerklonken. Maar spoedig gingen de deuren der cafés open. Duitse soldaten kwamen naar buiten en met ontbloot hoofd, in eerbiedige houding hoorden zij toe.

De burgers bleven echter ook nu ver.

Te Brugge behoren niet-Duitse vreemdelingen thans tot de grote zeldzaamheden, en als men er een introductie heeft, wordt men er door de Belgen allerhartelijkst ontvangen. Het eerste, waar men naar vraagt, is naar nieuws.

Al weken is de stad zonder nieuws, behalve dan de officiële mededelingen der Duitsers, die door de bevolking niet worden geloofd, hoewel ze toch, voor zover ik kan nagaan, de waarheid getrouw, zij het dan ook beknopt zijn.

Ook in deze van nieuws gespeende stad doen de zonderlingste geruchten de ronde. Hoe ze ontstaan is eenvoudig niet na te speuren. Maar hoe vreemd ze ook mogen zijn, bij velen vinden ze steeds geloof. Meestal is bij deze geruchten de wens de vader der gedachte en aangenaam is het niet als pas aangekomen vreemdeling het hoopvol vertrouwen van velen te moeten vernietigen.

Van Brugge verder te komen naar het westen of zuidwesten is uiterst moeilijk, zo niet onmogelijk.

Het is aan de mensen uit de streek westelijk van Brugge absoluut verboden ergens anders heen te gaan en zoals mij gezegd werd, zou

het doordringen tot dat gebied uiterst moeilijk zijn. Mocht ik echter slagen, dan zou ik niet kunnen terugkeren.

Vooraf in de omstreken van Zeebrugge doen de Duitsers zeer geheimzinnig.

Zeebrugge is een haven van niet veel betekenis, maar toch is de vaargeul er ruim diep genoeg om er een operatiebasis voor een onderzeevloot van te maken en inderdaad hebben de Duitsers er ten minste zes onderzeeboten, die per trein zijn aangevoerd. Zoals men zich herinneren zal, hebben de Russen gedurende de oorlog met Japan ook onderzeeboten vervoerd per trein naar de Oost Aziatische wateren.

De Zeppelinloods, welke de Duitsers hebben gebouwd nabij Knesselare, een veertiental kilometer ten oosten van Brugge, is weer afgebroken. Het hout is voor een groot deel vervoerd in westelijke richting, zodat waarschijnlijk elders een nieuwe loods is of wordt gebouwd.

De Duitsers namen te Zeebrugge maatregelen om nieuwe troepen onder te brengen en zelf verspreidden zij het gerucht, dat nieuwe legermassa's werden verwacht.

Oostenrijkse troepen ziet men in België nu niet meer. Voor een groot deel zijn deze, tenminste de infanterie, reeds ruim een week geleden in oostelijke richten teruggezonden.

In noordwestelijk België bevindt zich veel zware artillerie.

De plotseling ingetreden winter heeft de omstandigheden, waaronder gestreden wordt, aanzienlijk gewijzigd en kan nog grotere wijzigingen brengen, waardoor een spoedige verandering op het gevechtveld niet onwaarschijnlijk is.

Men schrijft ons uit Zeeuws-Vlaanderen:

De Duitsers zijn druk bezig de forten aan deze zijde van Antwerpen, die bij de belegering weinig geleden hebben, verder in orde te maken. De vorige week zijn op die van Haasdonk en Kieldrecht reeds schietoefeningen gehouden. De bewoners der omliggende dorpen moesten voor enige uren hun woningen verlaten en elders een onderdak gaan zoeken, hetgeen met dit ongunstig weer verre van aangenaam was. De gehele Nederlandse grens is door Duitse soldaten afgezet. Na 7 uur mag niemand meer door. Ook is men zeer streng op het rijden met fietsen en alle paspoorten moeten door de Duitse overheid afgestempeld zijn. Overigens gedragen de Duitse soldaten zich zeer netjes tegenover de bevolking. Zij zijn vriendelijk en minzaam en doen de Belgen zo min mogelijk overlast aan. In de Belgische grensdorpen begint groot gebrek te komen aan meel, bloem en petroleum. Vrouwen en kinderen komen dagelijks 2 à 3 uur gelopen om hier een litertje olie machtig te worden en te trachten die over de grens te brengen, wat niet gemakkelijk gaat.

Koningin Elisabeth heeft op haar naamdag volgens een bericht in de Tijd, in het hoofdkwartier het volgende telegram van de regering te Havre ontvangen:

“Ter gelegenheid van de feestdag van de H. Elisabeth leggen de ministers van de koning aan de voeten van Uwe majesteit eerbiedig hun gelukwensen met hun wensen voor de toekomst. Zij begroeten in hun beminde koningin de vrouw, de echtgenote, de moeder, die een voorbeeld geeft van moed en wiens edele persoonlijkheid zich in de harten van alle Belgen vereenzelvigd met het vaderland.” Een berichtgever van de Tijd meldt, dat te Dendermonde ongeveer 2500 van de 10.000 inwoners zijn teruggekeerd. In het grotendeels gespaarde St. Vincentiusgesticht wordt dagelijks voor duizend man gekookt.

De in Dendermonde geleden schade wordt oppervlakkig op 80 miljoen frank geschat. Ongeveer 2300 huizen werden vernield.

In de naburige gemeenten zijn de meeste inwoners terug.

Ook deze correspondent meldt, dat de hongersnood hier en daar begint te nijpen.

Een correspondent van het Vaderland heeft een onderhoud gehad met dr. Lamborelle, liberaal volkvertegenwoordiger in België, die een zeer mistroostig beeld ophing van de toestand in Mechelen. Er is daar geen graan meer en geen zout. Lamborelle zou hierover in Brussel met het Duitse bestuur gaan spreken. Als de uitslag van mijn reis niet gunstig is, zegde Dr. Lamborelle, dan moeten morgen twintigduizend mensen met lege handen en lege magen naar huis gaan. Van de 30.000 inwoners die naar hun stad zijn teruggekomen, de bevolking bedroeg 60.000 zielen, zijn er 20.000 geheel behoeftig. De overblijvenden eten hun laatste centjes op, en zullen ook binnenkort door het gemeentebestuur van voedingsmiddelen moeten voorzien worden. Daarbij is de gemeente in geldelijke verlegenheid. Er is letterlijk geen cent in kas.

In het voorlopig bestuur van Mechelen heeft ook Dr. Lamborelle zitting genomen.

Uit de Belgische Kempen.

Een onzer correspondenten meldt ons:

De toestand in de Kempen blijft rustig. De Duitse soldaten, die daar gelegen zijn, gedragen zich over het algemeen ordelijk en zijn bij de burgers ingekwartierd. In Turnhout is de zetel van de commandant en van de administratie thans niet meer op het stadhuis, doch in een particuliere woning. Hoewel de officiële tijd Duits is, blijft men zich in

het particuliere leven steeds van de Belgische bedienden. Zijn inkwartieringen bevolen in woningen van mensen die gevlucht zijn, dan worden de betrokken soldaten bij andere lieden ondergebracht en moet de stedelijke overheid daarvoor dan 4 frank per dag en per soldaat betalen, welke bedragen, zoals beweerd wordt, later op de gevluchte burgers bij hun terugkeer verhaald zullen worden. In Turnhout werken de papierfabrieken thans 2 à 3 dagen per week, doch er is gebrek aan steenkool, en weldra zal hierdoor de gehele industrie stilstaan. De dienst der stoomtram in de richtingen Antwerpen, Geel, Mol en Poppel is hersteld. De trams rijden echter slechts enkele malen per dag en vaak wordt de dienst tijdelijk geschorst en de trams uitsluitend gebezigd voor het vervoer van soldaten en legerbehoeften.

Diefstallen en stroperijen komen, ofschoon de Duitsers die krachtig tegengaan, in de Kempen veelvuldig voor. Dit geschiedt meestal door het mindere volk uit Turnhout en omgeving. In Turnhout bijvoorbeeld is alle voorradige steenkool van de Belgische staatsspoor gestolen en men heeft de petroleumvaten van de maatschappij leeg laten lopen. In het dorp Oud-Turnhout is een bende een woning binnengedrongen en heeft de bewoners zodanig mishandeld, dat een grijsaard aan de gevolgen is overleden. De godsdienstoefeningen in de kerken worden gehouden als vroeger en ook de Duitse soldaten wonen ze vaak bij. Bij gelegenheid van de geboortedag van koning Albert van België is in alle kerken een plechtig Te Deum gezongen en in één is door het orgel na afloop de Brabançonne gespeeld, door de kerkgangers staande gezongen. De Duitsers hebben dit oogluikend toegelaten. De gemeentebesturen hebben van de Duitse kommandantur bevel ontvangen de lijsten der militieplichtigen voor de lichtingen 1914, 1915 en 1916, evenals de lijsten der burgerwachten in te leveren. De bevolking moet weer gijzelaars stellen, die verantwoordelijk worden gesteld, wanneer de

Duitsers last of nadeel ondervinden. Om uit Turnhout over de grens te komen gaat zeer moeilijk, zelfs mag men de stad niet verlaten, zonder een behoorlijke pas te hebben. Jonge mannen kunnen voor het buitenland geen pas krijgen. De scholen zijn weer aan de gang, maar vele hebben slechts het derde deel van het aantal leerlingen van vroeger. In Geel is de toestand in de krankzinnigeninrichting goed, alle verpleegden maken het uitstekend en van de Duitse overheid wordt niet de minste last ondervonden. In Hoogstraten zijn de colleges van het klein seminarie in het bisdom Mechelen hervat. In de weldadigheidskolonie van Merksplas hadden de Duitsers de som van 11.000 F in beslag genomen. De heer Stroobant, directeur van de kolonie, begaf zich naar de luitenant-kolonel en verklaarde hem, dat ingeval dat geld niet werd teruggegeven, hij genoodzaakt was heel de opgesloten bedelaarskolonie in vrijheid te stellen, aangezien hij die mensen toch niet van honger kon laten omkomen. Daarop heeft de Duitse kommandantur verklaard, dat zij niet anders verlangde, dan het bestuur regelmatig te doen voortgaan en dat de in beslag genomen gelden aan de kolonie zouden worden teruggegeven. Tevens werd vergunning gegeven, dat de bewakers der kolonie hun wapens mochten behouden.

Het smokkelen op de Nederlands-Belgische grens neemt hier steeds grotere afmetingen aan. Vooral petroleum, spiritus, zout en kaas, die in de Kempen haast niet te krijgen zijn, tracht men uit te voeren. Dagelijks worden een groot aantal overtredingen geconstateerd en in de afgelopen week zijn ruim 50 processen verbaal opgemaakt. Onophoudelijk doorkruisende patrouillerende soldaten de streek om de smokkelaars te betrappen. Vaak moeten de soldaten hierbij van hun geweren gebruik maken, om de overtreders schrik aan te jagen. Veelal zijn beroepssmokkelaars hier aan de gang, doch het komt ook meermalen voor, dat arme mensen uit de Belgische dorpen, die de dure prijzen voor waren in België niet kunnen betalen, een kleine

hoeveelheid uit Nederland trachten in te voeren. Petroleum kost daar bijvoorbeeld 60 centiemmen per liter, zout 30 à 35 centiemmen per pond. Het vlees en de boter is daarentegen veel goedkoper dan vroeger. Suiker, chocolade enz. kosten tweemaal zo duur als voor de oorlog.

Uitvoer uit België.

Op verzoeken om artikelen uit te mogen voeren, die voor militaire doeleinden kunnen dienen, wordt beschikt door de commissaris van het oorlogsministerie te Brussel. Onder die artikelen worden genoemd: zilver, koper, nikkel, nikkelerts, aluminium, antimonium, mangaanerts, ferro-silicium, ruwe en superfosfaat, salpeter, zwavelkies en zwavelzuur, grafiet, glycerine, looistoffen, springstoffen, kamfer, cocaïne, morfine, opium, lompen, katoen, jute, vlas, wol, hennep, garens en van genoemde grondstoffen vervaardigde zakken: zakken, huiden, leer, ruwe gummi, gutta perche, vet, mineralen, benzine en benzol.

De aanzienlijke hoeveelheden katoen, door de Duitsers te Antwerpen in beslag genomen, zullen, naar de Textil-Woche schrijft, naar Bremen worden gezonden. Indien er katoen bij is, behorende aan onderdanen van onzijdige staten, kunnen deze om hun eigendom terug te krijgen, zich wenden tot het ministerie van oorlog te Berlijn.

De loopgraven.

Een onzer correspondenten schrijft: Over de loopgraven, waarin zich thans de soldaten in Vlaanderen zich bevinden, is zeer verschillend geschreven. De ene correspondent sprak van de enorme ellende, welke in die loopgraven geleden wordt, een ander gewaagde van een zeker comfort dat er heersen zou. En ... beiden hebben gelijk, maar ze schreven over verschillende loopgraven.

Langs geheel het front in Vlaanderen zijn er aan Duitse zijde ten minste twee rijen aarden versterkingen. De eerste is die van de troepen, die werkelijk in het vuur zijn; de tweede is de schuilplaats der aflossingstroepen. Iedere avond, als de duisternis gevallen is, worden de troepen in de voorste loopgraven vervangen door de aflossing en gaan zij zelf naar de tweede rij loopgraven, waar inderdaad een zeker comfort heerst. Deze loopgraven zijn voor een deel van binnen bekleed met matten en dekens. Ze zijn geheel overdekt en gesloten naar de zijde van de vijand. De troepen bevinden er zich betrekkelijk veilig, gedekt als ze zijn voor het vuur der vijandelijke infanterie en mitrailleurs. Goed verborgen als deze loopgraven zijn, worden ze door de vijandelijke artillerie niet beschoten en het is meestal slechts een heel enkel verdwaald projectiel, dat er inslaat.

De soldaten praten en zingen er; sommigen, die in het bezit zijn van een petroleumtoestel, bereiden er soms een extramaal en menig kaartje wordt er gelegd. De mannen hebben er van regen en sneeuw geen last.

Heel anders echter is het in de loopgraven der eerste linie, die, al naar de plaatselijke omstandigheden en de terreingesteldheid, 800 tot 1000 m meer naar voren liggen. Deze loopgraven staan soms dag en nacht onder vuur. Ze zijn natuurlijk aan de zijde van de vijand niet gesloten, en vooral de Duitsers, wier front in Vlaanderen naar het zuiden en zuidwesten ligt, hebben van de regen en sneeuw enorm te lijden gehad. Van een voldoende dakbedekking is op de meeste plaatsen geen sprake. De mannen betrachten nacht en dag de grootste waakzaamheid, want steeds moet men voorbereid zijn op een verrassend optreden van de vijand.

Zoals boven reeds gezegd, worden de troepen in de eerste loopgraven elke 24 uur afgelost door de troepen, die in de tweede rij loopgraven liggen. Maar niet steeds is dat mogelijk.

De ontwikkeling van de strijd maakt het soms plotseling nodig die troepen der tweede linie elders in het vuur te brengen ter afwering van een krachtig offensief der tegenstanders en dan heeft de aflossing niet plaats en moeten de mannen in de voorste loopgraven daar dagen blijven, vaak met onvoldoende voedsel en bijna zonder slaap.

Ik sprak een soldaat, die zeven dagen achtereen in de voorste loopgraven had vertoefd en, met vele anderen, er ziek was geworden.

Van voedselvoorziening is in de eerste linie overdag natuurlijk geen sprake. Die troepen, die daar 's avonds de loopgraven betrekken, nemen voor 24 uur voedsel mee. Bovendien bevindt er zich steeds, om op alle gebeurlijkheden voorbereid te zijn, een voorraad reserveproviand.

Het vervoer van de gewonden en doden uit de eerste loopgraven geschiedt 's avonds en 's nachts.

Soms gebeurt het, dat op enkele gedeelten van het front gedurende enkele dagen geen schot wordt gelost en een Duits officier vertelde, dat dan inderdaad de verhouding tussen de beide partijen buitengewoon eigenaardig is.

Vluchtelingenkamp te Bergen op Zoom.

Door herhaalde bezoeken en vele inlichtingen met de toestand te Bergen op Zoom bekend, kan ik mededelen, dat aldaar is begonnen met het opstellen van een paar stoomcarroussels, van welke de

gewone bestemming wel in schril contrast staat tot de ellendige toestand, waarin mijn ambtgenoot, mr. Van Blom te Delft, en ik donderdag de vluchtelingen aantreffen. Het kamp werd die dag ook bezocht door twee Canadezen, begeleiders van het eerste schip met levensmiddelen en kleding voor de Belgen uit Halifax (Nieuw-Schotland).

Het was voor ons, Nederlanders, diep beschamend, te zien, hoezeer deze vreemdelingen getroffen waren door de volkomen onvoldoende huisvesting in het tentenkamp, vooral in de grote tenten, waar men vergeefs trachtte tocht en koude te temperen door open cokesbakken, die een verstikkende kolendamp verspreidden.

In de stoomdraaimolens zal slechts een deel der drieduizend vluchtelingen berging kunnen vinden, en ook dat is een zeer onvoldoende noodberging. En dan te denken, dat velen te voren veel beter gehuisvest waren in de stad, en gedwongen werden, het kamp te betrekken.

De heer Schuurbeque Boeye heeft geen woord te veel gezegd (zie ochtendblad van maandag). Hier moet dadelijk worden ingegrepen. Allereerst door de vluchtelingen zoveel mogelijk naar de stad terug te brengen. Nadere voorstellen worden aan de minister voorgelegd, maar kosten enkele dagen tijd. En deze mensen kunnen niet wachten, geen dacht en geen nacht.

J. F. Niermeyer
Utrecht

Dinsdag 24 november 1914 – avondeditie

De 3000 Belgische vluchtelingen uit het kamp te Oldebroek vertrekken vrijdag naar Nunspeet, waarna het kamp door geïnterneerden betrokken wordt.

De te Leeuwarden geïnterneerde Belgische militairen hebben aan H. M. de Koningin verzocht, daar te mogen blijven.

Gevluchte Belgische onderwijzers.

De minister van binnenlandse zaken heeft opnieuw door bemiddeling van de commissarissen der Koningin tot de burgemeesters van alle gemeenten de uitnodiging gericht aan de heer P. Otto, lid van de tweede kamer te Bloemendaal, de namen en adressen op te geven van de Belgische onderwijzers, die in hun gemeente verblijven, met vermelding van de standplaatsen in België, voor zover daarin na hun vorige opgave veranderingen zijn gekomen.

Amsterdam. De gemeente en de Belgische vluchtelingen.

Gisteren hebben wij op gezag van de heer J. W. C. Tellegen, voorzitter van de subcommissie voor de huisvesting, gewag gemaakt van de verschillende verbeteringen, welke zijn aangebracht in de loodsen aan de IJ-Kade. Heden werd de pers in de gelegenheid gesteld, zich met eigen ogen van de verbeteringen te overtuigen.

Het doet ons genoeg te kunnen vaststellen, dat huisvesting en verzorging thans niets meer te wensen overlaten. De privaten en wasgelegenheden zijn verbeterd. Alle verpleegden hebben nu een strozak en zoveel dekens als met het oog op de winterkoude gewenst is. De verschillende "kampjes" beddengoed, zijn thans gescheiden door de beloofde lage afrasteringen, zodat de grote zalen van de loodsen nu als het ware doorsneden worden door straatjes, die de grote ruimte breken. Alles heeft nu een huiselijker karakter verkregen.

Het eten, waarvan de bereiding geschiedt onder toezicht van de heer Flaes, oud-directeur van het Armenhuis, was voortreffelijk. Wij konden ons daarvan persoonlijk overtuigen.

De stemming onder de verpleegden is dan ook zeer opgewekt. In de vijf loodsen waren heden nog totaal bijeen 3152 vluchtelingen, te weten 2459 volwassenen, 626 kinderen en 67 zuigelingen.

Vermelding verdient, dat de uitstekende organisatie, waarvan de bovengenoemde verbeteringen o.a. de vruchten zijn, aan de leider van het centrale doorgangshuis, de oud-hoofdcommissaris van politie, de heer Hordijk, te danken zijn. Hij blijkt met mensenkennis op te treden tegenover de natuurlijk uit zeer verschillende elementen samengestelde bevolking. Ieder individu stelt, zoals vanzelf spreekt, bijzondere eisen van behandeling. De heer Hordijk kwijt zich met patriarchale wijsheid van zijn plicht.

Wat organisatie vermag, bleek ons heden opnieuw. De ganse huishouding van het dorp is op methodische wijze opgebouwd. Alles is tot in de kleinste onderdelen verzorgd, hetgeen ons vooral trof bij het bezoeken van de onderscheiden magazijntjes van de meest noodzakelijke behoeften. Dat hierdoor een uitstekende controle bevorderd wordt, spreekt vanzelf. De verwarming in de lokalen liet heden niets te wensen, maar het was geen extra koude dag.

Wij hebben ook nog een bezoek gebracht aan de school, waar juist een oud belletje van de vroegere paardentram het aflopen der lessen verkondigde. De kinderen stormden naar buiten om "thuis", d.w.z. met hun ouders, een stevig bord griesmeelpap met rozijnen te gebruiken.

Oostburg, 24 november. Vluchtelingen vertelden, dat het gisteren te Zeebrugge aan de haven in brand geschoten gebouw een Duitse

fabriek is. Van verder aangerichte schade wisten zij niets mede te delen.

Ook hedenmorgen wordt er terug geschoten, thans, naar het lijkt, verderop, in de richting van Blankenberge-Oostende.

Gisterenmorgen was aan de ingezetenen te Blankenberge bekend gemaakt, dat zij moesten vluchten, daar men scheen te weten, dat deze kuststrook gebombardeerd zou worden. Van een drietal Hollanders, die dan ook gingen vluchten, werd er maar één doorgelaten; de twee anderen werden aangehouden.

Rotterdam: Voor de Belgen.

Heden is uit Londen alhier aangekomen het stoomschip J. Blockx, met de reeds genoemde lading voedingsmiddelen voor de Belgen.

De militaire overheid te Brussel heeft bepaald, dat het opgraven van lijken van in België gesneuvelde militairen en het vervoeren daarvan naar Duitsland alleen is geoorloofd met toestemming van het burgerlijk bestuur der provincie, waarin zich het graf bevindt. Het vervoer van lijken per spoor uit het bezette gebied naar het Duitse rijk is niet toegestaan, en per auto alleen met verlof van de militaire gouverneur der provincie. Dit verlof geldt voor vervoer van de Duitse grens af tot aan de begraafplaats, en voor de auto terug. Voor vervoer van doden uit het krijgs- en etappegebied is toestemming nodig van de betrokken etappe-inspectie, doch in geen geval zal het vervoer per spoor mogen geschieden.

“België vóór en tijdens de oorlog” is de titel van een bij de uitgeverij “Elsevier” te Amsterdam verschenen boekje met foto’s, die een beeld geven van de door de oorlog in België aangerichte verwoesting. Het boekje, waarvan de omslag in de Belgische kleuren is gedrukt, bevat welsprekende afbeeldingen uit

Visé, Luik, Namen, Dinant, Leuven, Dendermonde, Mechelen,
Antwerpen en Lier.